

A turizmus szaknyelv tanterv-előkészítő igényfelmérése és a kitűzött célok megvalósulásának összehasonlítása anglisztika alapszakos hallgatók esetében

ADORJÁN Mária

Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest
adorjan.maria@kre.hu

DOI: 10.18427/iri-2019-0033

Jelen tanulmány az egyetemi szaknyelvoktatás egyik meghatározó komponensének, azaz a tanterv-előkészítési folyamat első lépéseként felmerülő igényfelmérésnek, majd a kitűzött célok megvalósulásának összehasonlító értékelését mutatja be anglisztika alapszakos egyetemi hallgatók célcsoportja esetében. A kutatás a gazdag szakirodalomban fellelhető szükségletelemző modellek alapján az oktatási folyamatra hatással bíró társadalmi szereplőket azonosítja, majd az egyeztetési folyamat eredményeként arra keresi a választ, melyek azok az igények és szükségletek, amelyek egy olyan turizmus szaknyelvi kurzus bevezetéséhez adnak esélyt, amely nem turisztika alapszakos hallgatók esetében mind a leendő munkaadók, mind a hallgatók igényeit kielégíti. Feltáró jellegű empirikus kutatásomban az igényfelmérés folyamatát, majd a kitűzött célok megvalósulásának értékelését vizsgáló visszacsatolást mutatom be a tantervfejlesztés perspektívájából. Az elemzés alapján megállapítható, hogy előzetes tájékoztató igényfelmérésre szükség lehet olyan esetekben, amikor nem-szakos tanulmányokhoz kapcsolódóan szaknyelvi tantárgyak kerülnek bevezetésre, azonban a leendő munkaadók nyelvi és általános kompetenciákkal kapcsolatos igényei nagyobb segítséget jelentenek a tanterv és tananyag tervezésében. A felmérés részeként szintén azonosítani kell a szélesebb társadalmi kontextust, amely igényeket támaszt a tárgy kimeneti eredményeivel szemben.

A következtetések nagyrészt alátámasztják a nyelvpedagógiai szakirodalomban fellelhető elméleti és empirikus eredményeket, ezen belül különösen a szaknyelvtanítás kutatási eredményeit. Ugyanakkor az eddig még nem vizsgált új célcsoport és oktatási helyzet árnyalja az eddig levont tanulságokat, így azok hasznosak lehetnek az angol alapszakos szaknyelvtanítás kutatás számára, valamint a szaknyelvi tantervfejlesztés tartalmi és módszertani kialakításánál.

Szaknyelvi igényfelmérés a szakirodalomban

A nemzetközi és magyar szakirodalom rövid bemutatására előtt, a címben foglalt *igényfelmérés* kifejezés szorul magyarázatra. A szaknyelvek tanításának irodalma kulcsfontosságú szerepet tulajdonít az igényfelmérésnek, melynek angol megfelelője (*needs analysis*) a magyar szakirodalomban legtöbbször szükségletelemzés és igényfelmérés fordításban szerepel, a két fogalom azonban más hangsúllyal közelíti meg ugyanazt az eljárást. Kurtán szerint „*a nyelvoktatásban szükségletelemzésnek nevezik azt a folyamatot, melynek során – az igényeknek megfelelően – megállapítják, mire lesz a nyelvtanulónak vagy egy tanulócsoporthoz a nyelv használatakor szüksége, és ezeket a szükségleteket fontossági sorrendbe állítják*” (Kurtán, 2001:70). Az idézett meghatározás mind az igény, mind a szükséglet szavakat tartalmazza, ugyanakkor nem világos, hogy köztük milyen a logikai kapcsolat.

Hutchinson és Waters (1987) angol definíciója talán jobban megvilágítja a különbséget. Meglátásuk szerint a *needs analysis* fogalma szaknyelvoktatásra vonatkoztatva három területet foglal magába (*needs, lacks, wants*), melyeket *szükséglet(ek)nek, hiányosságoknak* és *igényeknek* fordíthatunk. Jelen esetben az *igényfelmérést* megfelelőbbnek találtam, és remélhetőleg igazolni tudom a választás szükségességét, ha úgy érvelek, hogy egy teljesen úgy tárgy bevezetések inkább feltárandó igényekről beszélhetünk, míg a valós hiányosságokat és szükségleteket számba vevő szükségletelemzésről inkább tanítás közben, hiszen ezekre a tanítási folyamat közben derül fény. A következőkben az igényfelmérés szót ebben a kontextusban fogom használni.

Szaknyelvoktatási igényfelmérés a nemzetközi szakirodalomban

Sok elméleti és gyakorlati megközelítésű tanulmány született a szaknyelvoktatással kapcsolatos igényfelmérés témakörében, a legtöbb angol nyelven és angol nyelvtanításra vonatkoztatva. A két legtöbbet idézett mű szerzője Dudley-Evans és St. John (1998), valamint Hutchinson és Waters (1987), mely utóbbi szerzőpáros felhívja a figyelmet a célnyelvi szituációk elemzésének fontosságára (1987:58). Mindkét mű megállapítja, hogy az igényfelmérés több szakaszból áll: egy előzetes, tájékoztató szakasszal kezdődik, amely az igények azonosítására szolgál, majd az ezek alapján megtervezett pedagógiai munkát a folytatólagosan végbemenő szükségletek, hiányok elemzésével kell módosítani. A folyamat lezárultával egy visszacsatolás célú elégedettségmérés kiértékelése biztosítja a valóban eredményes oktatást.

Az elméleti szempontú megközelítések mellett a szakirodalomban számos konkrét igényfelmérés is megtalálható, köztük egészen speciális esetek, mint például francia hegyvezetők vagy ázsiai call center alkalmazottak angol nyelvi igényeit felmérő esettanulmányok (Wozniak, 2010; Lockwood, 2012). Az említett kutatások közös vonása, hogy az

adott helyzetekben pontosan körülírható célnyelvhasználati szituációk elemzésére van lehetőség, amely az általam vizsgált kutatási helyzetben nem jellemző. A szakirodalmi kutatások mindegyikében a szaknyelvet tanulni szándékozók és/vagy a szaknyelvtanár pontosan körül határolható célnyelvi szituációkat képesek megfogalmazni, ezáltal segítve a tanterv minél jobb adaptálását a tanulói igényekhez. Anglisztika alapszakos hallgatók esetében azonban épp a tanulók vannak legkevésbé tudatában annak, mire tudják majd pontosan használni a turizmus szaknyelvet.

A szaknyelvoktatás kutatása a magyar felsőoktatásban

A nemzetközi szakirodalom feltárása számos, a hazai kontextusban empirikusan vizsgálendő kérdést határoz meg. Sok olyan hazai tanulmány született, amely kifejezetten a magyar felsőoktatásban jelentkező szaknyelvtanítási igényeket térképezi fel. Az egyik legismertebb kutatás a Teemant, Varga és Heltai (1993) nevéhez fűződő országos szaknyelvoktatási igényfelmérés, amelynek megállapításai a bolognai folyamat bevezetésével időszerűtlenné váltak, így Sturcz (2010) egy kisebb mintára alapozva részben megismételte. Szűkebb keresztmetszetű Borgulya, Somogyvári és Sümeginé (2006) felsőfokú gazdasági szakterületet vizsgáló tanulmánya, amely az általuk kidolgozott német bankszaknyelvkönyv elkészítésének folyamatát részletezi, különös tekintettel a multimédia integrált használatára az oktatási folyamatban. G. Havril (2009) a szaknyelvek felsőoktatási térhódítását jellemzi társadalomtudományi képzések témakörében.

Több kutatás is foglalkozott a munkaadók által elvárt kompetenciák és munkahelyi célnyelvhasználati szituációk leírásával, illetve ezek felsőoktatási szaknyelvi tantárgyakba integrálásával. Dévény és Szőke (2006) az angol üzleti szaknyelv vizsgálatokor a következő legfontosabb munkahelyi kommunikációs helyzeteket azonosította:

- hivatalos levelezés;
- szóbeli információk és utasítások közvetítése idegen nyelvről magyarra;
- információadás, -kérés telefonon idegen nyelven;
- idegen nyelvű szakirodalom, szaksajtó és internet olvasása;
- az idegennyelv munkanyelvként való használata.

Az előzőekben említett kutatások olyan kontextusban vizsgálják a szaknyelvoktatást, melyben a szaknyelv elsajátítása kiegészíti az adott szakmához kapcsolódó alapszakos tanulmányokat: a szaknyelv tanára a hallgatók által már magyar nyelven elsajátított szakmai alapokra építhet a tantervkészítés során. Érdekes kivétel Koltai (2010) tanulmánya, amely mérnökhallgatók EU angol szaknyelvi igényeit és az ezen alapuló tanterv tartalmi kidolgozását ismerteti. A tanulmány kiemeli, hogy a tantárgy céljait úgy határozták meg, hogy a tanterv készítése során nagy mértékben előtérbe helyezték a hallgatók EU munkavállalással kapcsolatos speciális, gyakorlati információs igényeit.

A bőséges szakirodalom ellenére, hiányos a szakirodalom turizmus szaknyelv tanításával kapcsolatban. Egyáltalán nincs olyan kutatás, amely turisztikai angol szaknyelv tanításának kérdéskörét dolgozza fel nem turizmus alapszakos hallgatók esetében, így szükségesnek látszott ezen témakörben feltáró jellegű vizsgálatot végezni.

A kutatás leírása

Jelen igényfelmérési kutatás célja az volt, hogy feltárja a bevezetendő Turisztikai angol tantárggyal kapcsolatban felmerülő igényeket és tantervfejlesztési perspektívából megvizsgálja, miként integrálhatók a megfogalmazott elvárások tartalmi és módszertani szempontból. A vizsgálatot két kutatási fázisra osztottam. Az első, feltáró jellegű kutatási fázis megelőzte a tantárgy bevezetését, míg a második fázis a kurzus befejezésekor történt visszacsatolás volt, amely az igényfelmérés empirikus validálását tűzte ki célul. Az első kutatási fázis keretében a következő kérdésekre kerestem választ:

1. Kik azok a meghatározó társadalmi szereplők, akik anglisztika alapképzési szakos egyetemi hallgatók esetében a turizmus szaknyelvi kurzussal szemben igényeket támaszthatnak?
2. Kik a tipikus munkaadók anglisztika alapszakot végző illetve végzett hallgatók esetében?
3. Milyen munkakörökben foglalkoztatják az anglisztika alapszakot végző, illetve végzett hallgatókat?

A fenti kérdésekre adott válaszok alapján a tanterv és tananyag megalkotása szempontjából megfogalmazódott kutatási kérdések:

4. A vizsgált munkakörökben milyen tipikus célnyelvi szituációk léteznek?
5. Milyen speciális nyelvi és nem nyelvi igényeket kell a turizmus szaknyelvi kurzusnak kielégíteni az azonosított munkakörökben?
6. A turizmus szaknyelv oktatása során melyek azok a tartalmi és módszertani elemek/ követelmények, amelyek ki tudják elégíteni a munkakörökben elvárt igényeket anglisztika alapképzési szakos egyetemi hallgatók esetében?

Az igények azonosítása és egyeztetése után kezdődött a tanterv és tananyag kidolgozása, amely messzemenőleg figyelembe vette a munkaadók érdekeit, részletes leírása ugyanakkor túlmutat ezen dolgozat keretein.

A második kutatási fázis célja az volt, hogy felmérje, mennyire voltak elégedettek a hallgatók egy olyan tananyaggal, amely nagyrészt a leendő munkaadók igényére épült. Ezen szakasz kutatási kérdései:

7. Mennyire voltak elégedettek a hallgatók a kurzussal tartalmi és módszertani szempontból?
8. Melyek azok a tantervi elemek, amelyeket a hallgatók a leghasznosabbnak találtak?

9. A hallgatók által leghasznosabbnak talált tantervi elemek összhangban vannak-e a munkaadók által elvárt igényekkel?

A második kutatási fázis kérdései az empirikus kutatás validálását szolgálták, mivel azt próbálták feltárni, hogy az anglisztika alapszakos hallgatók mennyire találták a tantervben megfogalmazott célokat és tartalmakat, valamint azok megvalósítását személyes igényeikhez mérten relevánsnak.

A kutatás módszertana

A feltáró jellegű kutatásban kvalitatív kutatási módszereket alkalmaztam. Az első szakaszban dokumentumelemzéssel, szóbeli informális interjúkkal, és komparatív adatelemzéssel történt a lehetséges adatszolgáltatók azonosítása. A nagyobb internetes állásportálokon, karrierközpontokban online elérhető állásajánlatok elemzése után egy nagy munkaközvetítő cég vezetőjével készítettem informális interjút, hogy információt szolgáltasson a tipikus munkáltatókat illetően. Az ő javaslatára alapján, hálóbdaszerű mintavétel segítségével hat munkaadót választottam ki a turizmus-vendéglátás területéről, akik rendelkeztek a vizsgálat szempontjából hasznos tudással. Ezt követően a tantárgyra feliratkozott 19 anglisztika alapszakos hallgató kikérdezése személyes, részben strukturált interjú formájában történt.

A kutatás második fázisában mind kvantitatív, mind kvalitatív adatgyűjtési eljárásra szükség volt. Hallgatói elégedettségmérő kérdőíveket készítettem, amelyeket anoním módon papír alapon vagy online formában is ki lehetett tölteni. A kérdőívek zárt végű (4-fokú Likert skála) és nyílt végű kérdéseket tartalmaztak, mely utóbbiakat kvalitatív szövegelemzéssel vizsgáltam. A kérdőíven kívül két másik forrást is bevontam az adatelemzésbe: az egyik a hallgatók által elkészített digitális portfólió, amelynek vizsgálatával meghatározható volt a hallgatók által befektetett munka mennyisége és minősége, ezáltal a kurzus relevanciája, másrészt a hallgatók év közbeni aktivitásáról a Moodle e-learning keretrendszerben mért objektív látogatottsági mutatók szolgáltattak adatot. Ezekon kívül a hallgatók szóban és írásban is beszámoltak megvalósult munkapiaci elhelyezkedésükről.

A kutatás eredményei

Az előzetes igényfelmérés

A kurzus tartalmának meghatározásakor először arra kerestem a választ, kik azok a szereplők, akik a kurzus tematikáját és módszertanát meghatározhatják. Az előzetes tájékozódás során azonosított érdekelt felek:

- a Nemzeti Erőforrás Minisztérium;
- az oktatási intézmény;
- a tárgyat meghirdető tanszék;
- a (potenciális) munkaadók;
- a hallgatók;
- a szaknyelvtanár.

Az intézményi keretek felmérése

Az első, legalapvetőbb tényező a Nemzeti Erőforrás Minisztérium által meghatározott anglisztika alapszakos kimeneti követelményrendszer volt, mely szerint az alapfokozat birtokában az anglisztika alapképzési szakon végzetek alkalmasak:

- „megszerzett tudásuk alkotó szellemű alkalmazására a kulturális kapcsolatok ápolása terén nyelvi közvetítői szerep betöltésére;
- az önkormányzati és kulturális életben szervezői feladatok ellátására, különösen az angolszász kultúrkör ismeretéhez kötött munkakörökben;
- tömegkommunikációs szerveknél nyelvi szervezői feladatok ellátására;
- az idegenforgalomban nyelvi közvetítői szerep betöltésére.”
(15/2006. (IV. 3.) 2006. rendelet)

A rendelet alapján megállapítható, hogy a követelményrendszer, ha nem is kifejezetten előírja, de erősen ajánlott elemként feltételezi idegenforgalmi tárgyú szaknyelvi órák szervezését, hiszen enélkül nyelvi közvetítői szerep nehezen valósulna meg. A tantárgy tematikájára vonatkoztatva ezt azt jelenti, hogy ajánlott a már meglévő, más felsőoktatási intézményekben használt turizmus tantárgyak tematikájából kiindulva megtervezni a tananyagot, valamint a szaknyelvi nyelvvizsga alapján végezni az értékelést. Az ezekben foglalt témakörök ugyanis a legfontosabb alapismereteket, összefüggéseket és definíciókat tartalmazzák.

A második kontextus, amelyet figyelembe kellett venni, a tárgyat meghirdető tanszék elvárásai. A szemináriumot az Angol Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék hirdette meg, a tartalomfejlesztés tantárgycsoporton belül választható tárgyként bármely BA anglisztika (fő és mellékszakos) hallgató számára, akik már sikeresen teljesítették a nyelvi alapvizsgát. Ennek folyamányai a következők:

- a hallgatók nyelvi szintje magas volt;
- a kurzus építhetett a kötelező Academic Skills, Academic Writing, és a választható Presentation Skills tárgyra;
- a hallgatók az anglisztikán belül ajánlott egyik specializációról is jöhettek (üzleti, média, EU, fordítás), tehát ezeken a területeken különböző háttérismeretekkel rendelkezhetnek, illetve párhuzamosan járhattak más egyetemre is;

- a tárgyra valószínűleg már eleve a turizmus iránt érdeklődő hallgatók iratkoztak fel, hiszen választható és nem kötelező volt, illetve a kurzus elvégzése kizárta más szaknyelvi óra felvételét.

A tanszék által kínált többi tematikus nyelvfejlesztés tárgy előtérbe helyezte az adott szakmára/ regiszterre jellemző kommunikatív szituációk és szövegtípusok ismeretét, az alapvető terminológia elsajátítását, valamint a nyelvi alapkészségek fejlesztését. Egyes tárgyak a hallgatók digitális kompetenciáinak fejlesztését is célul tűzték ki. A tankönyvcentrikus oktatás helyett a többi tantárgy esetében a kompetenciák elsajátítása által vezérelt tanulási/tanítási folyamat rajzolódott ki, amely lehetőséget adott egy individualizált, a helyi sajátosságokat figyelembe vevő tanterv kidolgozására.

A munkaadók igényeinek meghatározása

A szaknyelvi igényfelmérés legfontosabb része a munkaadói elvárások azonosítása volt, ezen belül is a legjellemzőbb munkakörök feltérképezése, majd a tipikus célnyelvi szituációk azonosítása anglistika alapszakos foglalkoztatottak esetében. Ennek első lépése az elhelyezkedési lehetőségek megismerése lett volna, azonban a kutatás időpontjában még nem álltak rendelkezésre reprezentatív mintával készült, általánosítható adatok a bolognai folyamat eredményeként létrejött új típusú képzésszerkezet bevezetése miatt. A lehetséges munkaerőpiaci szereplők azonosításához kiindulópontként rendelkezésre állt az ELTE Karrierközpont zárt körben felhasználható diplomás pályakövető belső felmérése, amely nem szakonként lebontva, hanem az egyetem egészére tartalmazott adatokat, valamint egyes intézmények saját hallgatói körében elvégzett felmérései (pl. Dévény & Szőke, 2006). Ezek alapján négy lényegesen különböző munkaadói csoportot azonosítottam, amelyek anglistika BA szakos hallgatót alkalmaznak:

- nagyvállalatok, jellemzően multinacionális cégek magyarországi képviselete;
- magyarországi székhelyű kis és középvállalkozások (KKV) ;
- a magyar állam által működtetett intézmények;
- külföldi munkaadók.

A kiválasztott munkaközvetítő cég vezetőjével készült informális interjú során beigazolódtak a már többek által leírt folyamatok (pl. Sturcz, 2010), miszerint a legfontosabb tényező a nagyvállalatok számára a megbízható angolnyelv tudás, valamint lehetőleg még egy nyelv folyékony ismerete. A felajánlott munkák jellege szűk keresztmetszetre korlátozódik, jellemzően call-center ügyintézés, szóbeli kommunikáció. Ezek a vállalatok nem igényelnek szaktudást, ők tanítják be a kezdő alkalmazottakat.

A második tipikus munkaadói szegmens a kisvállalkozások Magyarország egész területén, melyekből nem reprezentatív mintaként 6 munkaadót választottam ki a turizmus – vendéglátás területéről. Olyan

piaci szereplőket kérdeztem, akik nem kizárólag szakmaspecifikus diplomával rendelkezőket foglalkoztattak, és nem zárkóztak el nyelvszakosok alkalmazásától sem. Az ő részükről a hallgatóktól elvárt kompetenciák lényegesen szélesebbnek mutatkoztak. Általánosságban megállapítható, hogy minél kisebb a vállalkozás, annál szerteágazóbb feladatot kell a kezdő munkavállalónak ellátnia. Szóbeli és írott kommunikációs helyzetekben egyaránt helyt kell állniuk, az ügyfelek fogadásán a különböző formális és informális szövegek fordításán, pályázatok figyelésén és megírásán keresztül, napi ügyviteli feladatok ellátásáig. Két esetben kiemelték, hogy a vezető, illetve a tulajdonos nem, vagy csak nagyon korlátozottan tud idegen nyelven kommunikálni, így általános személyi asszisztensként alkalmaz nyelvszakos diplomást. Egy másik kisvállalkozásnál egy egész PR kampány megszerkesztését és lebonyolítását az angol szakos alkalmazottra bízta, amely nemcsak kreativitást, hanem médiához kapcsolódó kompetenciákat is feltételezett.

Mindkét szegmensben általános igényként fogalmazódott meg az önálló munkavégzés. Több vezető is úgy fogalmazott, hogy egyértelműen hátrányos, hogy a legtöbb pályakezdő „még nem látott belülről munkahelyet”, nincsenek tisztában a munkahelyi hierarchia betartásának szabályaival, a munkafolyamatokkal, az egyes feladatok elejétől végéig kíséreléssel, nem tudják, milyen ügyviteli folyamatok játszódnak le egy munkahelyen, nincsenek irodai ismereteik.

A foglalkoztatók harmadik csoportjába tartozó állami intézményekben a munkaközvetítő cég szerint a kutatás időpontjában sehol nem kerestek anglisztika alapszakos diplomást. Régebben általában önkormányzatok pályázatokkal kapcsolatos munkaköreit lehetett nyelvtudással elfoglalni. Sem erről, sem az egyre terjedő külföldi munkavállalásról nem állt rendelkezésre megbízható felmérés illetve adatszolgáltató. Legvalószínűbbnek látszik, hogy kiegészítő és betanított munkát, vagy au-pair munkát tudnak vállalni a diplomások, amely szűkebb szakmai illetve általános nyelvi kompetenciákat feltételez.

Összességében megállapítható, hogy a munkaadói oldal nagyon különböző nyelvi és nem-nyelvi igényeket fogalmazott meg, melyek alapján lényegesen eltérő célnyelvi szituációk rajzolódtak ki. A hallgatók foglalkoztathatósága mint igény szinte ugyanolyan erőteljesen érvényesült, mint az elvárt nyelvi kompetenciáik.

Az említett munkakörökben és munkahelyeken legvalószínűbb célnyelvhasználati helyzetek és a hozzájuk kapcsolódó kommunikációs szituációk és szövegtípusok a turisztikára vonatkozó szakirodalomból, más magyar és külföldi felsőoktatási intézményekben használt tankönyvekből és vizsgaanyagokból, a turisztikára jellemző diskurzuselemzésekből (Thurlow & Jaworski, 2010), valamint az interneten elérhető forrásokból rajzolódtak ki, amelyek a fenti adatokkal együtt beépíthetővé váltak a tantervbe.

Hallgatói igények

Turizmus szakirányú, illetve bármilyen(!) munkatapasztalattal összesen öt hallgató rendelkezett. Egy hallgatónak volt idegenvezetői képesítése, de még nem használta a gyakorlatban. A hallgatók az elérendő célokkal kapcsolatban inkább általános igényeket, mint konkrét szükségleteket említettek, de utaltak rá, hogy gyakorlatias kurzust szeretnének, ismeretközlés és számonkérés helyett. Ez megfelel a Loch és Dévény (2011) által BGF-es hallgatók körében végzett szaknyelv tanítására vonatkozó igényfelmérésnek, akik szerint a hallgatók az egyéb kompetenciák fontosságát hangsúlyozták. A félév elején a legtöbben úgy érveltek, hogy a turizmus érdekes terület, valószínűleg szívesen dolgoznának esetleg ideiglenesen vagy kiegészítő tevékenységként ilyen munkakörben.

Az igényfelmérés félév végi értékelése

A hallgatói elégedettségmérés eredményei

A kurzus végén elégedettség mérést végeztem, papír alapú kérdőívvel az év végi teszt után anoním módon, valamint online formában. A nagyon pozitív visszajelzések megerősítették, hogy a kurzust tartalmában és módszertanilag is a jövőben úgy kell továbbfejleszteni, hogy a munkaadók igényeire épüljön. A kérdőív preferenciaskálájának kiértékelése megmutatta, hogy a hallgatók 90%-a szerint a kurzus alapvetően hozzájárult, 10% szerint nagyban hozzájárult a nyelvi és nem-nyelvi kompetenciák feljesztéséhez. Nyílt végű kérdésekre válaszolva a hallgatók leírták, milyen tartalmi és módszertani elemeket találtak leghasznosabbnak a kurzus során. A megfogalmazott állítások szerint a hallgatók mind a témákat, mind a feldolgozás módját pozitívan értékelték, a sok eltérő vélemény szerint mindenki mást talált a maga számára hasznosnak. Arra a kérdésre, hogy miből tanultak a legtöbbet, három választ emelnék ki.

- A fordítások közös megbeszélését, amely a munkaadók szempontjából értékelte a minőséget, illetve bemutatta, hogy a gyakorló fordító milyen háttérinformációkat keres fordítás előtt, és milyen „trükköket” használ saját fordítása ellenőrzésére. Ez bebizonyította, hogy a szaknyelvtanárnak feladata és lehetősége az, hogy hidat képezzen a munka és az oktatás világa között.
- Az infokommunikációs eszközök gyakorlati használatát, amely során kiderült, hogy felhasználóként is sok hiányosságuk van (például hangalámondás rögzítése és elküldése megfelelő formátumban).
- A kísérletezést és a kreativitást megengedő értékelési rendszert.

Az évközi munka és a digitális portfólió elemzése

A hallgatók pozitív visszajelzéseit igazolni látszik több különböző forrás is. Az alábbiakban a Moodle e-learning keretrendszerben mért félévi tanulói aktivitás adatait, az elkészült digitális portfóliók hasznosíthatóságát és a megszerzett tudás gyakorlati alkalmazásáról kapott visszajelzéseket hasonlítom össze.

A Moodle oldal látogatottsági statisztikája megmutatta mennyire volt releváns a kurzus tartalma, milyen aktívan vettek részt az otthoni tanulásban. Az objektív felmérés szerint több mint 2000 alkalommal nézték meg a weboldalt, illetve töltöttek le anyagokat. A kiemelkedő számú látogatottsági adatokhoz még hozzáadódnak a hallgatók által feltöltött otthoni munkák, valamint az ezek elkészítéséhez felhasznált internetes keresések. A hallgatói motiváltság fenntartásához hozzájárultak a heti rendszerességű rövid vizuális házi feladatok, illetve egymás munkáinak megismerése.

A digitális portfóliók átlagos fájlmérete megközelítette az 50 Mb-ot. A portfólió a fordítások, reklámok és tartalmi összefoglalók mellett tartalmazott nagyon esztétikusan elkészített videót, animációkat és hanganyagokat. A megszerzett tudás hasznosulásának legjobb bizonyítéka, hogy több hallgató csatolta az elkészült anyagokat önéletrajzához, és többen közülük nyári, illetve félállású munkát találtak turizmus-vendéglátás területen, valamint két hallgató reklám és média ügynökségnél, ahol hasonló kreatív feladatokat fognak ellátni. A kurzus folyamánként ketten jelezték, hogy Turizmus-vendéglátás szakon szeretnének továbbtanulni, illetve négyen idegenvezetői tanfolyamra jelentkeztek.

Következtetések és javaslatok

A tanulmány bemutatta, hogy előzetes tájékoztató igényfelmérésre szükség van olyan esetekben, amikor nem-szakos tanulmányokhoz kapcsolódóan szaknyelvi tantárgyak kerülnek bevezetésre. Az igényfelmérés részeként azonosítani kellett a szélesebb társadalmi kontextust, amely igényeket támaszthat a tárgy kimeneti eredményeivel szemben.

Vizsgálatomban bemutattam, hogy az anglisztika alapszakos hallgatók a turisztikai angol tantárgy elvégzése előtt kevésbé bizonyultak megfelelő információforrásnak az előzetes igényfelmérés során, a leendő munkaadók nyelvi és általános kompetenciákkal kapcsolatos igényei azonban segítségül szolgáltak a tanterv és tananyag tervezésében.

Az is bebizonyosodott, hogy egy szaknyelvi tárgy átmeneti szerepet tölthet be a tanulmányok és a munka világa között, amennyiben a tanár vállalja, hogy a munkaerőpiacon elvárt kompetenciákat is integrálja a tantervbe. A vizsgált helyzetben a hallgatóktól nyert visszacsatolás szerint a munkahelyi kontextus hangsúlya, a multimédia következetes

alkalmazása és a tanulóktól elvárt módszerek komplexitása mind hozzájárultak a pozitív hallgatói értékeléshez.

E vizsgálat eredményeinek általánosíthatóságához a bemutatott célcsoport esetében a későbbiekben szükség volna egy szélesebb körű igényfelmérésre reprezentatív munkaadói mintán, melynek elemzésével a sikeres munkaerőpiaci beilleszkedéshez szükséges nyelvi és nem-nyelvi kompetenciák tudatosan integrálhatók lennének a különböző szaknyelvi tantervekbe.

Irodalomjegyzék

- Borgulya, I., Somogyvári, M., & Sümeginé, D. K. (2006). Tartalom- és szakismeretalapú nyelvoktatás a felsőfokú gazdasági képzésben. *Modern Nyelvoktatás*, 12 (1), 27-34.
- Dévény, Á. & Szőke, A. (2006). Milyen nyelvtudást vár el a munkaadó a munkavállalótól? In *Tudományos Évkönyv – 2006*. Budapest: Budapesti Gazdasági Főiskola.
- Dudley-Evans, T., & St John, M. J. (1998). *Developments in ESP. A multi-disciplinary approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- G. Havril, Á. (2009). *A szaknyelv térhódítása a felsőoktatásban*. [PhD disszertáció]. Veszprém: Pannon Egyetem Nyelvtudományi Doktori Iskola.
- Hutchinson, T., & Waters, A. (1987). *English for Specific Purposes: A learning-centered approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Koltai, A. (2010). Az Európai Unió nyelvének szerepe a BME Mesterképzésben. *Porta Lingua*, 287-294.
- Kurtán, Zs. (2001). *Idegen nyelvi tantervek*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Loch, A. & Dévény, Á. (2011). Változás és állandóság egy hallgatói igényfelmérés tükrében. A szaknyelvi kompetenciafejlesztéstől a munkaerőpiacig. *Porta Lingua*, 369-382.
- Lockwood, J. (2012). Developing an English for specific purpose curriculum for Asian call centres: How theory can inform practice. *English for Specific Purposes*, 31 (1), 14-24.
- Sturcz, Z. (2010). A munkaadók nyelvi elvárásai a szakértelmiséggel szemben: 2010. *Modern Nyelvoktatás*, (4), 27-34.
- Teemant, A., Varga, Zs, & Heltai, P. (1993). *Hungary's Nationwide Needs Analysis of Vocationally-oriented Foreign Language Learning: Student, Teacher and Business Community Perspectives*. Budapest: Hungarian Ministry of Culture and Education.
- Thurlow, C., & Jaworski, A. (2010). *Tourism Discourse. Language and Global Mobility*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Wozniak, S. (2010). Language needs analysis from a perspective of international professional mobility: The case of French mountain guides. *English for Specific Purposes*, 29 (4). 243-252.
- Nemzeti Erőforrás Minisztérium (2011). *Alapképzési és hitéleti szakok képzési és kimeneti követelményei az angol nyelvű szak és szakképzettségek megjelöléseivel*. Letöltés <http://www.nefmi.gov.hu/kkk> [2011.11.01].